

לאדם הבריאה. ואז אמרו המלאכים למה אתה מבזה תכסיס שלך פירוש הפך שלך היא התורה שהיא מעלינום אתה מבזה אותה להשליך אותה אל ארץ שתהיה בארץ בתחתונים, וכמו שאמרו המלאכים להקב"ה כאשר עלה משה לקבל התורה נתנה הודך על השמים, ולכך אמרו למה אתה מבזה תכסיס שלך ר"ל חפץ שלך, ואמר הקב"ה תעלה אמת מן הארץ, כי אין התורה בארץ רק שהאדם שיש בו התורה נחשב בשמים מצד התורה שהיא מן העליונים, ומפני כך אמרו בכל מקום (נדרים כ' ב') מאן מלאכי רבנן שבשביל התורה שיש עמהם אשר התורה היא מן השמים נחשבו רבנן מלאכים, ומעתה לא היה השלום גם כן מקטרג על האדם, כי מה שאמר השלום שלא יברא מפני שהאדם מלא קטנות דבר זה כאשר אין בהם התורה, אבל עני התורה כל דרכיה דרכי נועם וכל נתיבותיה שלום גם אמרו ת"ח מרבים שלום בעולם, ולפיכך כאשר התורה נתנה לעולם שוב אין קטרוג מן השלום, כך נכון לפרש:

אבל קשיא דמאי ענין הכתוב שאמר ותשלך אמת ארצה שאותו פסוק נאמר על גלות ישראל וכן אמת מארץ תצמח מה ענינו לכאן, אבל הפירוש שהוא ברור בענין זה, כי ביארו לך חכמי בדברים אלו דברים גדולים מאוד, כי האדם יש בו שתי בחינות שאין ראוי שיהיה נברא, האחת שאין אל האדם שלימות השכל, השני שגם שלא מצד השכלי אין האדם בשלימות, וזה שאמר כי חסד אמר יברא שכולו מלא חסדים וכבר אמרנו זה למעלה כי החסד הוא מדת האדם שתחסד הוא מה שאין הדין מחייבו, וזהו ענין האדם שמעשיו אינם בדין, ולכך המשפט לאלהים אבל לא לאדם, כי האדם מסוגל ומוכן שאין מעשיו על פי הדין הגמור, ולכך החסד אמר יברא שכולו מלא חסדים שות מדתו, והאמת אמר לא יברא שכולו מלא שקרים, כי האדם אינו שכלי, וכל אשר הוא שכלי בודאי אין נמצא בו השקר, כי זהו ענין השכלי שהוא יודע בשכלו שהוא כך וכך, אבל האדם אינו שכלי ומפני כך הוא כולו מלא שקרים מצד שאין האדם שכלי, צדק אמר יברא שהוא כולו מלא צדקות, כבר בארנו כי כל מדה שאינה בדין הוא מדת האדם והצדקה גם כן אינה בדין, והוא מדת האדם שהוא עושה לפניה משורת הדין, ולכך אמר הצדק

יברא שכולו מלא צדקות, ושלום היה אומר לא יברא כי האדם מצד גופו אינו בשלימות הגמור ולכך אמר השלום שהוא מלא קטנות, וכבר בארנו זה כי לכך השלום ושלום הוא לשון אחד כי השלום תלוי בשלימות שכאשר הדבר שלם אין כאן מחלוקת, אבל כאשר האדם חסר ולכך רוצה לבלענות את רעהו שכן אמרו (אבות פ"ג) אלמלא מורא מלכות איש את רעהו היים בלעו, וכל זה מפני שהאדם הוא חסר ואם היה בשלימות ולא היה חסר לא היה מחלוקת רק הכל בשלום, מה עשה הקב"ה השליך האמת ארצה, ור"ל כי האמת יש לה נפילה בעוה"ז, ודבר זה ביארו החכמים בהכמתם כמה שאמרו (ב"ר פ"ה) שהשם ית' צוה אל הארץ להוציא עץ פרי והיא לא עשתה רק הוציאה עץ עושה פרי, שתדע ותביק מזה כי השנוי והשקר הוא בארץ, ודבר זה בארנו במקום אחר כי הארץ יש בה השנוי מכל הנבראים שהיא לבד נחשבת מן התחתונים וכדכתיב השמים שמים לה, והארץ נתן לבני אדם ובשביל כך נמצא השנוי בה גם כן, והכתוב שמביא לראיה ותשלך אמת ארצה, כי השלכת לארץ שייך כאשר מבטל הדבר, רצה לומר כי הוא ית' היה מבטל האמת בארץ ואין האמת בארץ כאשר ראוי, ואז נברא האדם, כי כל זמן שהאמת שולט אין ראוי לאדם הבריאה, וכאשר האמת בטל אז הבריאה לאדם, כי מה שהיה מקטרג ג"כ השלום שהוא כולו מלא קטנות ולכך אין לו הבריאה וזהו בודאי מצד האמת שאמר השלום כי מצד האמת אין ראוי לאדם הבריאה לפי שאין בו השלום, וכאשר יש בארץ יציאה מן האמת והאמת הוא בטל בארץ או אין שאלה למה יהיה נברא האדם שהוא כולו מלא קטנות, שאין הענין נהוג בארץ לפי האמת, ואז אמרו מלאכי השלח לפני הקב"ה למה אתה מבזה האמת שהוא תכשיט גדול בעולם, ואז אמר תעלה האמת מן הארץ, וזה כי אף שיש לאמת ביטול בתחתונים אין בזה ביטול מכל ומל כי כן הוא ענין התחתונים שמקבלים העדר והחזרים אל תוהו, שאף כי האמת בטל מהם לזמן אין זה נותן לעולם אבל אפשר שיהיה לפי שעה ותוהו האמת אל מקומו כמו שיהיה לעתיד, אף שנא' ותשלך אמת ארצה וזהו ביטול האמת מ"מ יחזור האמת אל מקומו כמו שנא' אמת מארץ תצמח, ומ"מ נברא האדם